

DRAVA

Europska rijeka male čigre

Nekad uobičajena ptica - danas skoro izumrla

U prošlosti, mala čigra je bila tipična ptica gnjezdarica rijeke Drave u Sloveniji, Hrvatskoj i Mađarskoj. Uslijed izgradnje brana 80-tih i 90-tih godina prošlog stoljeća, važna gnjezdilišta između Maribora i Legrada su uništena. Velike populacije čigri s nekoliko stotina parova su nestale na području Drave u Sloveniji, a smanjile su se u Hrvatskoj. Danas obitava na ograničenim dijelovima gdje rijeka slobodno teče. U ostatku Europe, situacija je slična. Samo rijeke Loire/Allier u Francuskoj i Vistula/Odra u Poljskoj još uvijek ugošćuju važne gnjezduće populacije u unutrašnjosti, postajući tako najvrijednija prirodna bogatstva Europe.

U cijeloj Europi samo nekoliko rijeka ima odgovarajuće stanište za malu čigru

Drava na granici između Hrvatske i Mađarske jedn je od njih.

Posljednja gnjezdilišta - biserna ogrlica

Danas jedino 50 km dug potez riječne obale uz hrvatsko - mađarsku granicu između Legrada i Ferdinandovca i na području kod Donjeg Miholjca pruža široke šljunkovite i pjeskovite obale i područja za hranjenje male čigre. Dijelovi rijeke nizvodno od ušća Mure ubrajaju se među najočuvanije duž cijele rijeke Drave. Gnjezdeće kolonije, s najviše 15 porova, nalaze se, poput bisera na ogrlici, duž Drave: Botovo/Zákány, Repaš, Vizvár/Ferdinandovac i Donji Miholjac/Drávaszabolcs. Tri se nalaze na hrvatsko-mađarskoj granici što govori o visokoj ekološkoj vrijednosti pograničnih područja.

© A. Mohl / WWF

Indikator žive rijeke

Mala čigra je jedan od najboljih indikatora za dobro očuvano prirodno riječno područje ili riječni potez; gdje ona gnjezdi Drava je u dobrom prirodnom stanju. Njihova prisutnost je snažno povezana s riječnim potezima gdje rijeka može erodirati svoje obale i stvarati široko korito, gdje dolazi do izmjene šljunčanih i pješćanih obala za gnježđenje, plićaka i uvala za mriješćenje riba i hranjenje čigri te strmih obala.

Dinamika i interakcija sedimenta i vode ovim područjima je ključna. Samo ako se nove šljunkovite i pješćane obale i sprudovi stvaraju nakon visokih voda, mogu nastati prikladna mjesta za gnježđenje.

Široki sprudovi od šljunka i pijeska nedirnute rijeke pružaju idealne uvjete za gnježđenje.

Ugrožena vrsta

Mjesta za gniježđenje mala čigra na Dravi dijeli s nekoliko vrsta ptica koje su ujedno i skoro jedine vrste što ovise o šljunkovitim i pjeskovitim obalama. Godine 1997. oko 45 parova crvenokljune čigre gnijezdilo se u miješanoj koloniji na velikoj šljunkovitoj obali kod Repaša. Gnijezdilo se i nekoliko parova male prutke i kulika sljepčica.

Strme pješčane obale nastaju erozijom rijeke koja tako i proširuje korito, a često su nasaljene kolonijama pješčaruca, pčelarica i vodomara.

EU štiti malu čigru i njena staništa

Okolišna legislativa EU zahtijeva zaštitu male čigre i njenih staništa. Temeljem Priloga I Direktive o staništima EU mala čigra je od interesa zajednice i zahtijeva posebne mjere zaštite staništa. Direktiva o staništima EU nalaže zaštitu važnih staništa, kao što su šljunkovite i pješčane obale. Temeljem obje direktive, područja kao što su Drava moraju biti zaštićena kao područja Natura 2000. te se s njima mora upravljati pod određenim obvezama: zaustaviti daljne uništavanje i započeti s restauracijom staništa. Drava u Sloveniji i Mađarskoj je već nominirana, a u Hrvatskoj je predložena za mrežu Natura 2000.

Okvirna direktiva o vodama EU naglašava zaštitu riječnih ekosustava od visoke ekološke vrijednosti, uključujući zaustavljanje daljnjeg uništavanja i poboljšanje ekološkog stanja kako bi se postigao "dobar status" voda. Zaštita male čigre je već u planu u Hrvatskoj. Temeljem Nacionalne strategije biološke i krajobrazne raznolikosti iz 1999. za malu čigru treba napraviti prioritetni akcijski plan zaštite, a to uključuje i zaštitu prirodnih obala Drave.

Utjecaj vodnog gospodarstva

Kanaliziranje rijeke i iskopavanje šljunka u Hrvatskoj i Mađarskoj koje se i dalje provodi ozbiljno ugrožava zadnje preostale kolonije male čigre na Dravi. Ljudsko uznemiravanje (čamci, ribiči) također predstavlja rastuću prijetnju.

Maloj populaciji od oko 15 parova prijeto izumiranje ako Hrvatska i Mađarska nastave sa zastarjelim metodama upravljanja rijekama.

© C. Haraszthy

© D. Reeder/WWF

Uzbuna za malu čigru

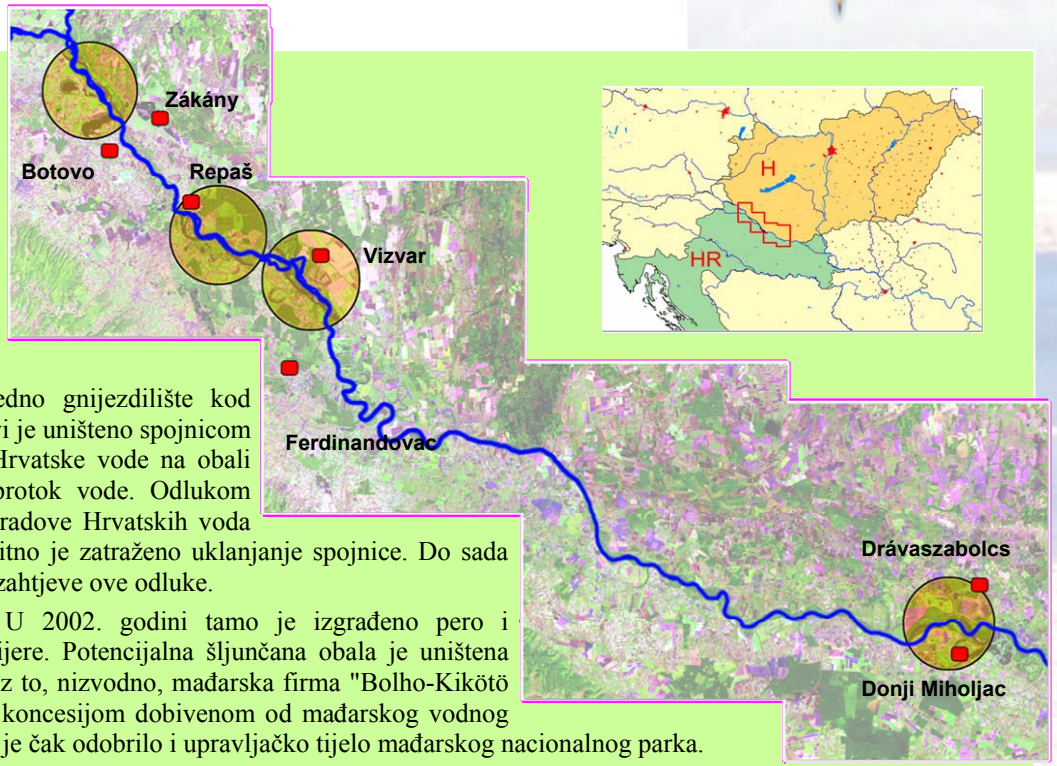

- **Botovo/Zákány:** - od 2000. godine ovo gnijezdilište čigri se uništava iskapanjem šljunka s obala, pod koncesijom koja je data poduzeću "BOŽIĆ-Granit" od strane Hrvatskih voda, a pod izgovorom nužne regulacije vodotoka Drave.

- **Repaš:** 2003. godine jedno gnijezdilište kod mosta između Repaša i Molvi je uništeno spojnicom s obalom. Sagradile su je Hrvatske vode na obali rijeke, kako bi regulirale protok vode. Odlukom Inspektorata zaštite prirode radove Hrvatskih voda proglasilo se nelegalnim i hitno je zatraženo uklanjanje spojnice. Do sada Hrvatske vode nisu ispunile zahtjeve ove odluke.

- **Vizvár/Ferdinandovac:** U 2002. godini tamo je izgrađeno pero i postavljen su kamene barijere. Potencijalna šljunčana obala je uništena radovima Hrvatskih voda. Uz to, nizvodno, mađarska firma "Bolho-Kikötő KFT" iskopava pijesak pod koncesijom dobivenom od mađarskog vodnog gospodarstva. Ova iskapanja je čak odobrilo i upravljačko tijelo mađarskog nacionalnog parka.

- **Donji Miholjac/Drávaszabolcs:** U ovom dijelu jedna hrvatska firma iskopava pijesak u velikim količinama te je uklonjen prirodni izvor pijeska za nove pješčane obale kao što su i uklonjena i gnijezdilišta čigri.

Landsat TM

Daljnji slični planovi su u pripremi, stoga je opstanak posljednjih parova male čigre na Dravi jako nesiguran, ako sadašnje vodno gospodarstvo u Hrvatskoj i Mađarskoj ne promijeni politiku s "regulacija rijeka" u "obnovu rijeka".

Promjena je nužna

Kao prvo, sadašnje aktivnosti iskapanja šljunka i izgradnje novih vodnih građevina mora biti zaustavljeno na ta 4 mjesta gniježdenja. Kao drugo, već izgrađene vodne građevine se moraju ukloniti sa tih područja, kao što je već naredila inspekcija u slučaju Repaš. Za dugoročni opstanak male čigre na Dravi nije dovoljno zaštititi samo ta četiri mjesta gdje one gnijezde nego je neophodno upravljati i obnavljati cijelu rijeku na taj način da rijeka sama može stvoriti nova područja prikladna za gnijezda. Zbog toga, kao treće, dodatna područja između Legrada i Ferdinandovca moraju biti odabrana za ekstenzivnu obnovu riječnog ekosustava (uklanjanje vodnih građevina, proširenje riječnog korita). To je najbolja praksa i imperativ vodnog gospodarstva i zaštite prirode, a u skadu s Okvirnom direktivom o dodama i Direktivom o pticama EU.

Kontakt:

Irma Popovic
Zelena Akcija
Tel : 01 4818 480
irma@zelena-akcija.hr
www.sterna-albifrons.net

Helena Hecimovic
Dravska Liga
Tel: 048 623 750
hello-english-lc@kc.htnet.hr
www.sterna-albifrons.net

